

BERØRT: – Å dukke ned i en tid da Norge var et av Europas fattigste land har berørt meg, sier Ellen Vahr.

KLOK KONE: Anne Brannfjell turde til slutt å bruke sine spesielle evner. Nå er livet hennes blitt bok.

Ellen Vahr skrev bok om tipp-tippoldemoren:

— Hun har preget mine egne valg i livet

Anne Brannfjell het hun og var utstyrt med en skummel gave. Hun kunne helbrede folk, noe som i hennes tid var forbundet med straffeforfølgelse. Nå har **Ellen Vahr** skrevet boken «Gaven» om tipp-tippoldemoren. – Hun var utrolig modig og vi har alle mye å lære av hennes liv, sier forfatteren.

Av **Torunn Pettersen** Foto: **Aschehoug, Espen Solli** og privat

Hvordan har historien om din tipp-tippoldemor preget deg?
– Min tipp-tippoldemor var født med en gave, en evne til å se

og et kall til å hjelpe syke og lidende. Men hun levde i en tid hvor det å være en klok kone og en helbreder var forbundet med straffeforfølgelse. Likevel fulgte hun hjertet og hjalp men-

nesker i mer enn 60 år. Og nettopp dette at hun valgte å følge hjertet, uansett om det medførte stor fare for henne selv, er det som har fascinert meg mest. Jeg tenker at hun ved

«Jeg kjenner meg igjen i det å brenne for noe»

å utvise et så stort mot viser vei og retning, viser at det er lov å drømme og gjøre drømmer virkelige og at det nytter å kjempe for det man tror på, og for den man er innerst inne. Hennes sterke historie har nok vært med på å prege meg og mine egne valg.

Er det mange fellestrekk mellom deg og henne?

– Både Anne og jeg har hatt en lang reise og mye vi har måttet igjennom før vi våget å følge hjertet. Jeg kjenner meg også igjen i samhörigheten med naturen, men kanskje mest av alt i det å brenne for noe og følelsen av å være på en slags hjertevei.

Som barn var jeg en tenker. Jeg kunne filosofere og fantasere dagen lang. Men dette passet liksom ikke helt inn og ble sett på som både bortkastet og ufornuftig. Dette førte til at jeg i stedet fulgte strømmen og tok en utdannelse på Handelshøyskolen i København. Først etter 20 år i gode jobber innen finans og forsikring hoppet jeg av for å oppfylle min egen drøm. Men det var et hopp som krevde mot – fordi jeg var så redd. Redd for å feile. For å ta plass. For ikke å være nok. Den dagen jeg forsto at frykten var en helt naturlig del av reisen, løsnet alt. Frykten var der drømmen min var, og jeg gjorde den om til min venn og min veiviser. Jeg utdannet meg til profesjonell coach og startet et inspirasjonssenter for kvinner. Senteret ble raskt en suksess og jeg ønsket å dele av mine egne erfaringer for å inspirere andre til å våge sine

drømmer. Det resulterte i boken «Drømmekraft», en bok om å lytte til hjertet, leve sant og lykkes med drømmer» i 2011. Boken ble veldig populær og i 2013 kom oppfølgeren «Våg livet, slik får du mot til å leve din drøm». Begge bøkene ble utgitt på Gyldendal forlag. De tre siste årene har jeg skrevet på «Gaven», min aller første roman, og i august i år ble den utgitt på Aschehoug forlag. I dag lever jeg drømmen min og jobber som forfatter og foredragsholder.

Hva har Anne Brannfjell betydd i familiehistorien?

– Anne Brannfjell har alltid levd i familiens bevissthet som en person som gjorde gode gjerninger og som også var anerkjent og berømt i sin samtid. Vi har vært kjent med at hun helbredet barn med rakitt, engelsk syke, og at hun fant opp kuren for denne sykdommen lenge før legevitenskapen og at hun på den måten ble en institusjon for fattigfolk i Christiania der de lærde doktorene kom til kort. Det er en formor vi er stolte av, og noen kan nok kjenne igjen noe av gaven hennes i seg selv i form av en sterk intuisjon eller magefølelse, men også i kjærligheten for naturen og den rikdommen som finnes der.

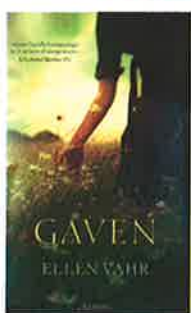
Du har tillagt henne et liv – en hverdag i «Gaven», hvordan formet du henne?

– Jeg valgte å følge henne fra ung jente i Vardal og frem til hun ble en klok kone i Christiania. Det å skulle forme henne tok tid.

Jeg leste mye om barndom og oppvekst hos andre som var født med lignende gaver og jeg fant mange likhetstrekk. De fleste kjente seg overveldet eller skremt av disse ukjente kreftene i dem selv, og alle var redd for å bli sett på som annerledes av omverdenen og skjulte derfor gavene sine mer enn de var stolte av dem. Det skapte en form for ensomhet. Anne vokste opp med ett ben i en oversanselig verden og det andre i en hard fysisk virkelighet på en øde husmannsplass i en tid hvor Norge var et av de fattigste landene i Europa. Denne ballasten var nok bakgrunnen for at hun alltid forble jordnær i sitt virke som klok kone og at de fornuf-tige folkelige rådene ble like viktige som de overnaturlige.

Å ha denne «gaven» på 1800-tallet var skummelt. Kan du si litt om det?

– Hekseprosessene eller trolldomsprosessene er betegnelsen på et historisk fenomen i Europa, fra om lag 1420 til rundt 1750. Prosessene innebar rettslig forfølgelse av kvinner som var blitt beskyldt for såkalt trolldoms-kriminalitet i en eller annen form. På 1800-tallet var det slutt på de mange heksebålene i Norge, men å ha denne «gaven» og praktisere den var fremdeles forbudt. De folkelige helbrederne som i alle tider hadde brukt sin visdom og sin kunnskap om naturen for å hjelpe syke, ble straffeforfulgt, og mange ble dømt til lange straffer på tukthus. Anne ble aldri straffeforfulgt for kvakksalveri, men hun ble anmeldt for å ha to uekte barn.

BOKSIGNERING: Ellen sammen med Björg Thorhallsdóttir på Taras store kåring av Årets modigste kvinne 2016.

PÅ SOKKEL: Der hvor Ekebergparken ligger nå, plukket Anne sine helbredende urter. Kirsten Kokkin har laget denne skulpturen av henne.

NOMINERT TIL PRIS: Gaven er nominert til den gjeve Bokhandlerprisen 2016.

Hva har hun å fortelle oss kvinner i dag?

– Jeg tror hun har et viktig budskap om at vi må tro på oss selv og de evnene vi har fått til. Vi må stole på oss selv og gjøre det som føles riktig. Ikke gå på akkord med oss selv. Vi må våge å følge drømmene våre. Ikke se oss selv som små og ubetydelige. Vi har så mye indre kraft og styrke – om vi bare våger. Og kanskje motsatt av hva vi tror, er det mindre egoistisk å våge enn ikke å våge.

Anne Brannfjell gikk fra å være en fattig husmannsdatter til å bli Norges mest kjente kloke kone. Hun mottok diplom fra kong Oscar II med tillatelse til å virke som lege for barn. Hennes historie sier oss at mulighetene ligger og venter på oss. Om vi har tillit til at vi kan stå i både motgang og medgang, vil vi alltid klare oss. Det er som regel aldri drømmen vår vi tviler på, men oss selv.

Hun var modig – hvordan?

– Anne var en kvinne som trosset frykt og fordommer, fulgte hjertet og gikk sine egne veier. Men for å komme dit måtte hun igjenom mange, både ytre og indre kamper. Og

det er akkurat her jeg tror vi kan kjenne oss igjen. Det å føle at vi har noe vi skulle ha gjort i livet, en evne, et talent eller en drøm som vi lengter etter å leve ut, og så våger vi det likevel ikke. Men kallet hennes om å hjelpe syke og lidende ble det aller viktigste og hun våget til slutt. Det å leve sant ble viktigere enn frykten. Hun valgte også å beholde to uekte barn i en tid hvor dette var svært skambelagt, selv om det medførte nød og fattigdom. Det viser både utholdenhet og mot. Men det betyr ikke at hun ikke var redd eller kjente på tvil. Mot er også å være sårbar og følsom. Og hun var alt dette.

Hvorfor er det en statue av henne i Ekebergparken i Oslo?

– Anne bodde og virket som klok kone og helbrederske på Ekeberg i mange år, og det var her hun plukket legende planter og laget sin medisiner. På plassen Ekeberglien under Brannfjellet tok hun imot pasientene uten å ta seg betalt. For dette uselviske arbeidet ønsket lokalhistorikere på Ekeberg å hedre henne med en statue. De kontaktet Christian Ring-

nes som sa seg villig til å finansiere prosjektet. Det ble utlyst en konkurranse blant kunstnere, som billedhugger Kirsten Kokkin vant. Og 200 år etter Annes fødsel, i 2015, ble den vakre bronsestatuen avduket.

Hvordan har «Gaven» forandret deg?

– Arbeidet med romanen har bevisstgjort meg på flere måter. Det har vært en stor jobb å samle så mye historisk materiale og deretter sette det sammen til en underholdende roman. Det å blande fakta og fiksjon har vært et vågestykke, og jeg føler at jeg har vokst med oppgaven. Men like mye har innholdet i romanen berørt meg. Det å leve seg inn i en tid hvor vi var et av de fattigste landene i Europa, med så mye sykdom, nød og elendighet, har vært sterkt og jeg føler jeg har lært mye om historien vår, og også om betydningen av slekt og røtter – det å høre til. Men kanskje mest av alt; det å se den sterke kvinneskikkelsen som min formor var i sin samtid, og som ga håp til så mange syke og lidende, har gjort meg enda mer overbevist om hvor viktig det er å våge å stå ved seg selv. ●